

ฐานเรียนรู้การเลี้ยงชันโรง

เรียนรู้ลักษณะและพันธุ์ของชันโรง วงจรชีวิต แหล่งอาหาร ศัตรูของชันโรง วิธีการป้องกัน กำจัดศัตรูชันโรง ชุดอุปกรณ์แยกขยายชันโรง วิธีการแยกขยายรัง ลักษณะการสร้างรัง โครงสร้างรัง การจัดการและการดูแลรังชันโรง การเลือกรัง และประโยชน์ของชันโรง

ชันโรง คือ อะไร

ชันโรง เป็นแมลงขนาดเล็กที่มีพฤติกรรมเก็บน้ำหวานจากดอกไม้ และ ละอองเกสร (เรณู) มาใช้เป็นอาหารคล้ายผึ้งแต่ชันโรงไม่มีเหล็กใน จึงไม่สามารถต่อยได้

ในการจำแนกทางวิทยาศาสตร์ ชันโรงจัดอยู่ในวงศ์ (Family) Apidae, วงศ์ย่อย (Subfamily) Apinae และไทรِب (Tribe) Meliponini

แหล่งอาหารของชันโรง

อาหารของชันโรง คือ น้ำหวานและเกสรจากดอกไม้ นอกจากนี้ชันโรง ยังต้องการชันหรือยางจากพืชมาใช้ในการทำรังและส่วนต่าง ๆ ภายในรัง เช่น องค์กรประกอบของถ้วยตัวอ่อน ซึ่งทั้งหมดนี้ชันโรงจะต้องไปเก็บจากต้นไม้โดยรอบ ของที่ตั้งรังของชันโรง ในสภาวะการขาดแคลนพืชอาหารในธรรมชาติ เช่น ฤดูฝนมีพืชออกดอกน้อย ผู้เลี้ยงชันโรงที่มีรังชันโรงจำนวนมากอาจต้องปลูกพืชเสริม เช่น พืชตระกูลแตง หรือข้าวโพด เพื่อเสริมเกสรให้กับประชากรในรังชันโรง หรืออาจใช้วิธีให้อาหาร โดยใช้เกสรผสมน้ำผึ้งปั่นเป็นก้อนวางนอกรังเพื่อให้ชันโรงมาเก็บเกสรเข้าไปใช้ในรังเอง

ประโยชน์ของชันโรง

การใช้ชันโรงเป็นแมลงผสมเกสร

ชันโรงเป็นแมลงผสมเกสรที่มีศักยภาพมากชนิดหนึ่งเพราะชันโรงลงตอมดอกไม้ได้หลากหลายชนิดและมีรังที่จัดการได้ง่ายเพราะไม่ต่อย ขนาดรังไม่ใหญ่สะดวกต่อการขนย้ายในระหว่างฤดูกาลที่ไม่ใช่ฤดูกาลที่ใช้งาน ชันโรงเพียงดูแลรังไม่ให้อยู่ในสภาพอากาศที่รุนแรง เช่น ความชื้นสูง หรือถูกแดดจัด ไม่มีศัตรูรบกวน มีพืชอาหารในธรรมชาติพอประมาณ รังชันโรงก็

สามารถนำไปใช้ในฤดูกาลต่อไปได้เป็นอย่างดี ชันโรงสามารถเป็นแมลงผสมเกสรที่ดีแก่พืชหลายชนิด

การใช้ประโยชน์จากชัน (propolis) ของชันโรง

ชันหรือพรอพอลิสของชันโรงนั้น คนไทยโบราณนำมาใช้ประโยชน์หลายด้าน เช่น ใช้ในการยาเรือ อุดภาชนะ อุดฐานพระ และอื่น ๆ แต่ปัจจุบันมีการค้นพบสารสำคัญที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในชันหลายชนิด แม้ชันจะเป็นส่วนของยางไม้ที่ชันโรงเก็บมาจากต้นพืชหลากหลายชนิดนำมาผสมรวมกับไขผึ้งที่ชันโรงผลิตขึ้นจากภายในลำตัวชันโรง อย่างไรก็ตาม องค์ประกอบส่วนใหญ่ของชันก็เป็นสารในกลุ่ม ฟลาโวนอยด์ (flavonoids) ซึ่งให้ผลในการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระต้านเชื้อโรคและเพิ่มภูมิคุ้มกัน และมีสารยับยั้งการสร้างเม็ดสีเมลานินที่ผิวหนัง ซึ่งอาจพัฒนาเป็นเครื่องสำอางจำพวกไวท์เทนนิ่งได้ ปัจจุบันมีการนำชันมาใช้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย เช่น รักษาการติดเชื้อในช่องปาก รักษาเหงือกอักเสบ แก้อักเสบ ของผิวหนัง ใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง เช่น สบู่ยาสีฟัน ยาสระผม เป็นต้น

